

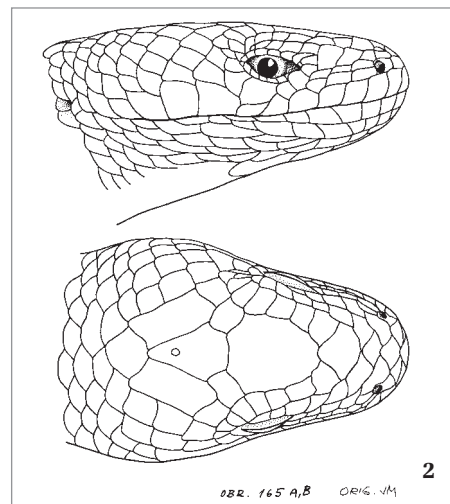
Jiří Moravec šedesátiletý

Kdo osobně zná Jiřího Moravce – veškerý jeho elán a chuť do práce, zejména pak do výzkumných aktivit a zvláště těch spojených s pobytem v terénu – jistě ho překvapilo, že letos v srpnu oslavil šedesátiny. Všichni víme, jak nadšeně a někdy i vícekrát do roka cestuje přes oceán, aby mohl zkoumat v pralesích Amazonie nebo horských biotopech And své oblíbené obojživelníky a plazy. A kdo RNDr. Jiřího Moravce, CSc., osobně nezná, tak vězte, že je řeč o jednom z předních českých herpetologů s mezinárodním renomé, kurátorovi sbírky obojživelníků a plazů zoologického oddělení Národního muzea v Praze, které po 11 let také vedl. Byl to právě on, kdo dal herpetologické sbírce NM současnou podobu a řád. Když jsem, někdy kolem let 1999–2000, začal jako student docházet do Národního muzea na Václavském náměstí, pamatuji si, že tehdejší stav sbírky byl po Jirkových předchůdcích v ne zcela optimálním stavu. Řada sběrů byla neroztříděná a obojživelníci i plazi se tisnili společně v nevzhledných sklepních místnostech. Jirka s pomocí asistentky paní Blanky Švecové v průběhu let vše pečlivě roztřídil a po přestěhování zoologického oddělení do depozitářů v Horních Počernicích dostali obojživelníci a plazi dokonce oddělené a prostorné místnosti.

Jiří Moravec je nejen velkým znalcem našich a evropských druhů obojživelníků a plazů, ale dlouhá léta se věnoval také výzkumu herpetofauny Blízkého východu (zejména v jeho oblíbené Sýrii) a v posledních zhruba 20 letech jezdí bádát především do různých koutů Jižní Ameriky. Je uznávaným specialistou na taxonomii žab Amazonie a horských oblastí peruánských And a také skvělým pozorovatelem a znalcem jejich bionomie. Odhalil např. zajímavou rozmnožovací strategii rosníček ořečových (*Osteocephalus castaneicola*)

z Bolívie, které objevil a vědecky popsal. Rozmnožují se ve vodou naplněných dřevnatých tobolkách juvie ztepilé (*Bertholletia excelsa*), vysokého stromu, jehož semena známe jako para ořechy. Jirkovy počiny na poli výzkumu herpetofauny, včetně našich druhů, jsou více než významné. Spolu jsme stáli u odhalení, že slepýš představuje více druhů, než se myslelo, a to včetně výskytu dvou druhů na našem území – slepýše křehkého (*Anguis fragilis*) a s. východního (*A. colchica*). Společně jsme také popsali rosníčku arabskou (*Hyla felixarabica*), vyskytující se od Jemenu na jihu až po jižní Sýrii na severu. Celkově Jiří pro vědu nově popsal nebo se spolupodílel na popisu 20 druhů žab a 10 druhů drobných ještěřů ze tří kontinentů (žáby s výjimkou rosníčky arabské všechny z Jižní Ameriky, ještěři hlavně z Blízkého východu). Je také editorem a v mnoha případech autorem českého názvosloví obojživelníků, želv, krokodýlů a haterií. Ve své knize z edice Svět zvířat (viz dále) česky pojmenoval i leckteré šupinaté plazy. Jeho české názvosloví je často půvabné a dnes s oblibou a samozřejměostí používané, jako např. v případě drobných žab pralesniček, dříve nazývaných jen šipové žáby, mezi chovateli „dendrobátky“. Poznatky z cest a výsledky výzkumů už od 70. let přibližuje i čtenářům *Živy* (např. 2011, 3: 134–135; 2012, 6: 302–303; 2015, 2: 85–86) a od r. 1996 působí v redakční radě tohoto časopisu.

Jiří Moravec je svým citem pro detail a bezesporu i uměleckým nadáním také skvělým malířem a ilustrátorem (obr. 2). Poskytl ilustrace do řady zahraničních publikací i knih, představuje je také na výstavách, např. v Národním muzeu; v r. 2015 pořádala jeho výstavu *Obrázky z fauny našich plazů i Živa*. Nedávno jsem např. viděl u prof. Uweho Fritze, ředitele Zoolo-

1 Jiří Moravec (vlevo) na konferenci České herpetologické společnosti v dubnu 2018 v Mohelně s předsedou této organizace Ivanem Rehákem.

Foto V. Gvoždík

2 Slepýš východní (*Anguis colchica*). Orig. J. Moravec

gického muzea v Drážďanech, jak má na zdi pověšenou zasklenou tabuli s originály vědeckých kreseb mořských želv právě od J. Moravce. Jiřímu se při jeho důslednosti podařilo rovněž poprvé v chovu rozmnožit, a zjistit tak základní data o reprodukci, vzácné jihoamerické želvy vousivky věnečkové (*Mesoclemmys heliostemma*), jíž dal i české jméno. A právě vousivky přinesly ještě jiné překvapení – při parazitologickém vyšetření byl u nich zjištěn nový druh střevní kokcidie, kterou Jiřího přátel, parazitologové doc. Pavel Široký a prof. David Modrý, popsali na jeho počest *Eimeria jirkamoravec*.

Jirka má na svém kontě několik krásně vyvedených knih. Jeho *Obojživelníci, plazi* (edice Svět zvířat, svazek VII, Albatros, Praha), které si částečně sám ilustroval, slouží jako učební materiál zoologie již od r. 1999 a myslím, že je tato kniha nejen mezi studenty stále ve velké oblibě. Dále je autorem knihy *Procházka amazonským pralesem* (Academia, Praha 2009), což je počín kombinující cestopis s literaturou faktu, tedy popisem biologie a ekologie živočichů i fungování celých ekosystémů. V posledních letech si vysloužil velký obdiv zejména jako editor (s výrazným autorským vkladem) veledíla *Fauna ČR – Plazi – Reptilia* (Academia, Praha 2015). Tato publikace je nabitá informacemi, z významné části založených na datech získaných přímo Jiřím. Podobně originálním dílem, ale ve stylu terénního průvodce, bude brzy nová kniha věnovaná našim druhům obojživelníků a plazů. Opět je připravena s pověstnou precizností a bude bezesporu nejvyšší kvalitní knihou na dané téma. Máme se na co těšit!

A co si už Jiří Moravec letos k narozeninám nadělil? Objev a popis nového rodu horského ještěře z peruánských And – *Selvasaura brava* (*ZooKeys* 2018, 774: 105–139). Velmi gratulujeme a přejeme spoustu sil a elánu do dalších výzkumných let, ať už strávených v horku a dusnu nížinné Amazonie, nebo v chladném podnebí vysokohorských And.

